

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

СТАНОВИЩЕ ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

№ 16-9/2014 г.

Относно: Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

На основание чл. 26, ал. 1, т. 1 от *Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми* (Наредбата за ЕО, обн. ДВ, бр. 57/2.07.2004 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 94/2012 г.), във връзка с чл. 31, ал. 4 от *Закона за биологичното разнообразие (ЗБР)* и чл. 37, ал. 4 от *Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони* (Наредбата за ОС, обн. ДВ, бр. 73/2007 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 94/2012 г.)

С Ъ Г Л А С У В А М

Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.

Възложител: Дирекция „Развитие на селските райони“ на Министерство на земеделието и храните

Характеристика на програмата:

Програма за развитие на селските райони (ПРСР) 2014-2020 г. се изготвя в съответствие със *Споразумението за партньорство на Република България, очертаващо помощта от Европейските структурни и инвестиционни фондове за периода 2014-2020 г.*

В съответствие с целите на политиката на Европейския съюз за развитие на селските райони ПРСР 2014-2020 г. има три цели:

Първата цел на Програмата е: Повишаване на конкурентоспособността и балансирано развитие на селското стопанство и хранителната промишленост – тя е насочена към осигуряване на устойчив и балансиран растеж на производството и преработката на селскостопански продукти. В рамките на цел 1 Програмата има два хоризонтални приоритета:

- Повишаване на конкурентоспособността в секторите месо, мляко, плодове, зеленчуци, етерично-маслени култури и биологично производство;
- Преструктуриране и повишаване на жизнеспособността на малките стопанства.

Втората цел на програмата е: Опазване на екосистемите и устойчиво управление, използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост, предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.

Третата цел на Програмата е: Социално-икономическо развитие на селските райони, осигуряващо нови работни места, намаляване на бедността, социалното включване и по-

добро качество на живот - насочена към стимулиране на социално-икономическото развитие на селските райони.

ПРСР 2014-2020 е структурирана около пет тематични приоритета (Приоритети 2, 3, 4, 5 и 6) и петнадесет приоритетни области (Приоритетни области 2А, 2Б, 3А, 3Б, 4А, 4Б, 4В, 5А, 5Б, 5В, 5Г, 5Д, 6А, 6Б, 6В) на политиката за развитие на селските райони. За постигане на специфичните цели на тематичните приоритети са програмирани интервенции, включващи стимулиране на иновациите и трансфер на знания и информация, като по този начин адресира всичките шест приоритета/приоритетни области на политиката за развитие на селските райони на Общността.

За постигане на целите на приоритетните области са дефинирани следните **мерки** (включващи подмерки, операции и дейности):

- Мярка 1: Трансфер на знания и действия по осведомяване
- Мярка 2: Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството;
- Мярка 4: Инвестиции в материални активи;
- Мярка 6: Развитие на стопанства и предприятия;
- Мярка 7: Основни услуги и обновяване на селата в селските райони
- Мярка 8: Инвестиции в развитието на горските територии, развитие и подобряване на жизнеспособността на горите;
- Мярка 9: Учредяване на групи и организации на производителите;
- Мярка 10: Агроекология и климат;
- Мярка 11: Биологично земеделие;
- Мярка 12: Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите;
- Мярка 13: Плащания за райони с природни или други специфични ограничения;
- Мярка 14: Хуманно отношение към животните;
- Мярка 15: Екологични услуги и услуги във връзка с климата в горското стопанство;
- Мярка 16: Сътрудничество;
- Мярка 17: Управление на риска;
- Мярка 19: Водено от общностите местно развитие;
- Мярка 20: Техническа помощ.

поради следните **мотиви**:

1. Програмата е съобразена с наличните съотносими стратегически документи на национално и европейско ниво, имащи отношение към нея, включително и с такива, поставящи цели по опазване на околната среда.
2. В програмата, по отделните мерки са предвидени подмерки, операции и дейности, които са пряко насочени към опазване на околната среда и човешкото здраве – основно по мерки 7 (подмярка 7.6. Проучвания и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природно наследство в селата), 8, 10, 11, 12, 13 и 15.
3. Въз основа на оценката на въздействието на ПРСР 2014-2020 г. върху околната среда, в доклада за екологична оценка са изведени следните заключения:
 - От направения анализ на вероятните въздействия върху околната среда се очаква като цяло ПРСР 2014-2020 г. да окаже положително комплексно

въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве на национално ниво;

- Очакваните въздействия при прилагане на ПРСР 2014-2020г. са предимно положителни, с оглед на дейностите за опазване на природните екосистеми и устойчивото развитие;
 - Прилагането на най-съвременни практики и методи с ниска емисия на вредни газове в атмосферата ще има положително въздействие по отношение качеството на въздуха и водите, както и на биоразнообразието, в т.ч. опазване на екосистемите, подобряване на природозащитното състояние на целеви видове и местообитания в защитените зони и устойчиво управление и използване на природните ресурсите, както и цялостно подобряване състоянието на биологичното разнообразие. По отношение на ландшафтите се очаква положително въздействие, в следствие на осъществяване на дейности, свързани със създаването и възстановяването на равнинни и полупланински характеристики на ландшафта от дървесни видове с местен произход, увеличаване на привлекателността на районите от Натура 2000 и районите с висока природна стойност, увеличаване привлекателността на ландшафтите и развитие на туристически услуги, включително селски туризъм и местно занаятчийство, както и подобряване привлекателността на туристическите обекти и инфраструктура и обекти с религиозно и културно значение;
 - По отношение на населението също се очаква положително въздействие както от подобряване на екологичната обстановка, намаляване на емисиите на парникови газове, насърчаване на биологичното производство, използване на възобновяеми енергийни източници и др., създаващи екосистемни услуги и ползи, подобряващи ресурсите за земеделие и обществено благосъстояние, така и от възможностите за създаване на нови работни места, стартиране на нов бизнес, подобряване на доходите и условията на живот (социалната и техническа инфраструктура) в селските райони;
 - Отрицателни въздействия се очакват при някои от мерките, свързани с изпълнение на ново строителство и реконструкция на обекти и инфраструктура, включително и за напояване и отводняване. Тези въздействия ще бъдат краткосрочни и локални и ще бъдат намалени с прилагане на предложените мерки.
4. ПРСР 2014 – 2020 г. е **допустима** при съобразяване на произтичащите от нея планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с:
- режимите на защитените територии, определени със *Закона за защитените територии*, заповедите за обявяването им и с утвърдените планове за управление;
 - режимите на защитените зони, определени със заповедите по чл. 12, ал. 6 от *ЗБР*, както и режимите, въведени с утвърдените планове за управление;
 - Плановете за управление на речните басейни (ПУРБ).
5. На основание чл. 37, ал. 3 от *Наредба за ОС* е извършена преценка за вероятната степен на отрицателно въздействие, според която ПРСР 2014 – 2020 г. **няма вероятност** да окаже значително отрицателно въздействие върху природни местообитания, популации и местообитания на видове, предмет на опазване в защитените зони от мрежата Натура 2000, поради следните **мотиви**:

- ПРСР 2014-2020 г. е изготвена на национално ниво в изпълнение на *Стратегия „Европа 2020“ на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж*, представляваща документът, въз основа на който страната ни получава финансови средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони. ПРСР допринася за постигането на целите и приоритетите, посочени в редица европейски и национални стратегически документи, имащи отношение към опазването на околната среда, в частност биологичното разнообразие, включително и за постигане на целите на *Националната приоритетната рамка за действие за Натура 2000*;
 - Програмата е с национален обхват, като степента на подробност на предвижданията достига до идентифициране на мерки и под-мерки, които ще бъдат реализирани посредством комбинация от различни възможни/допустими типове дейности, услуги и проекти, отговарящи на определени изисквания, за постигане на основните цели на приоритетните области. Реализирането на целите на всеки един от приоритетите ще акумулира общ положителен ефект върху състоянието на компонентите на околната среда в страната, вкл. върху защитените зони от мрежата Натура 2000;
 - Предвидената в ПРСР 2014-2020 г. специална мярка 12 „Плащания по Натура 2000 и Рамковата директива за водите” ще допринесе за намаляване и спиране загубата на биоразнообразие чрез изпълнение на дейности за устойчиво управление, опазване и възстановяване на природни местообитания и местообитания на видове в защитените зони от националната екологична мрежа, както и за предотвратяване и намаляване замърсяването на водите от земеделски източници;
 - ПРСР 2014-2020 г. ще предоставя подкрепа за прилагане на дейности в изпълнение на заложените мерки за опазване на биоразнообразието и ключовите му елементи (почви, ландшафт, води), подкрепа за райони с природни ограничения в допълнение на финансирани от Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. проекти със същата цел, насърчаване на екосистемните услуги, включително Натура 2000 и зелена инфраструктура.
6. В доклада за екологична оценка са препоръчани адекватни мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятни последици от реализирането на ПРСР 2014-2020 г.
 7. В доклада за ЕО са сравнени два варианта на ПРСР 2014-2020 г., както и „нулева” алтернатива. Мотивиран от екологична гледна точка е изборът на втори вариант на ПРСР 2014-2020 г., който предвижда повече дейности за подобряване качеството на околната среда, в т.ч. като среда за живот на населението.
 8. С писмо с изх. № 04-05-108/08.10.2014 г., Министерство на здравеопазването е изразило положително становище по доклада за екологична оценка на ПРСР 2014-2020 г.
 9. Не се очаква трансгранично въздействие върху околната среда и човешкото здраве при реализиране на програмата.
 10. В хода на процедурата по екологична оценка са проведени консултации, резултатите от които са съобразени мотивирано и по подходящ начин, в т.ч. в проекта на програмата. Не са получени мотивирани възражения по законосъобразност по време на консултациите.

и при следните мерки и условия:

I. Мерки и условия предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия:

A. Мерки за отразяване в окончателния вариант на ПРСР 2014-2020 г.:

1. Да се предвиди обучение и действия по осведомяване и обмен на опит на бенефициентите по мярка 1 на теми: Опазване на биологичното разнообразие: екологични изисквания на видовете и местообитанията, зависещи от земеделски и горскостопански практики; разумно ползване на природните ресурси; принципи на управление на НАТУРА 2000; Рамкова директива за водите; както и обучение на бенефициенти с цел опазване на водите от замърсяване с опасни вещества при гасене на горски пожари, разлив на препарати за растителна защита и горива. В пакета от консултантски услуги по Мярка 2 да се включи информация по горепосочените теми, включително екологични стандарти и изисквания, в т.ч. НАТУРА 2000.
2. *Направление 10.1.1. Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност*, да не се отнася за територии в Националните паркове.
3. *Направление 10.1.4. Традиционни практики за сезонна паша (Пасторализъм):*
 - 3.1. Да включва и високопланинските пасища, попадащи в границите на Природни паркове и защитени зони от мрежата „Натура 2000“ с утвърдени планове за управление, както и да не се прилага за коне;
 - 3.2. С цел поддържане на благоприятното природозащитно състояние на природните местообитания в пасищата, дирекциите на Националните и Природни паркове да имат право да променят нормите за натоварване на конкретни пасища, да преместват стадата на бенефициенти на други пасища или да преустановят пашата на дадена площ, без това да води до загуба на компенсаторни плащания и глоби за неизпълнен ангажимент за засегнатия бенефициент;
 - 3.3. Бенефициентите е необходимо да спазват *Минималните изисквания за употреба на торове и препарати за растителна защита* предвид, че в националните паркове „се забранява използването на изкуствени торове и други химически средства“.
4. Да не се подпомага разораване, превръщане в трайни насаждения, залесяване на пасища, ливади, мери и др. затревени площи в земеделски и горски територии, в Националната екологична мрежа.
5. Да не се подпомага възстановяване на отводнителна инфраструктура в защитените зони, където предмет на опазване са водозависими видове и местообитания, освен в случаите, когато същата представлява мярка за вредно въздействие на водите, определена в ПУРБ или Плановите за управление на риска от наводнения (ПУРН).
6. Да се предвиди ангажиране на местното население в реализиране на програмата: инициативни групи, местни лидери и др. за разяснения на населението и представяне на ползите от прилагането на ПРСР. Организиране на семинари и/или други форми на обучение на хората, обмяна на опит и квалификация за участие в предвидените дейности по ПРСР.
7. Да се предвидят дейности, свързани с опазване на почвите от замърсяване, деградация, засоляване и вкисляване, включващи обучение, свързано с трансфер на знания и действия по осведомяване, консултантски услуги за правилно управление

и използване на почвите /мярка 1 и 2/, както и инвестиции за подобряване качеството на почвите чрез мероприятия, посочени при провеждане на консултации и тематични програми /мярка 4 и 6/.

8. Да не се финансират проекти за изграждане на нови животновъдни обекти в границите на населените места и предприемат мерки за изнасяне на съществуващи такива, когато капацитета на тези обекти надвишава допустимия брой животни, отглеждани за лични нужди, определени в *Наредба № 44 за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти* или общинските наредби и не са предприети необходимите мерки за редуциране на отрицателното въздействие в рамките на допустимите норми.
9. В мярка 12 „Компенсаторни плащания по „Натура 2000“ и Рамкова директива за водите“ да се предвиди като допустима дейност компенсиране на земеделски производители, както и собственици и ползватели на гори, когато дейността им следва да бъде ограничена в изпълнение на забраните и ограниченията в санитарно-охранителните зони на водоизточниците и на минерални води.

Б. Мерки и условия за изпълнение при прилагането на ПРСР 2014-2020 г.:

1. Инвестиционни предложения, планове, програми или проекти, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на *Закона за опазване на околната среда*) и оценка за съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитени зони (по реда на *Закона за биологичното разнообразие*) да се одобряват по реда на съответния специален закон само след решение/становище за одобряване/съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията и мерките в съответния административен акт.
2. Проектните предложения по мерки на ПРСР 2014-2020 г. да се изготвят при съобразяване на Предварителните оценки на риска от наводнения, ПУРН, ПУРБ и при спазване на изискванията, в т.ч. условията в издадените разрешителни по *Закона за водите*.
3. За опазване на почвите е необходимо да се предвидят мероприятия:
 - за ограничаване на замърсяването и деградацията на почвите и повишаване на почвеното плодородие чрез въвеждане на мерки за рекултивация на нарушени и слабопродуктивни терени, технологии за възстановяване плодородието на засолени или вкислени почви, ефективно използване на органични, минерални торове и почвени подобрители;
 - прилагане на нормативната уредба на европейско и национално ниво за опазване и възстановяване на почвеното плодородие;
 - използване на най-добрите практики в земеделските и горски райони;Всички мероприятия да са съобразени с *Директива 91/676/ЕЕС за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници*.
4. За предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти върху ландшафта е необходимо при прилагането на мерки 4, 6, 7, 8 от ПРСР 2014-2020 г. да се изготвят проекти за рекултивация на нарушени терени и залесяване на териториите с подходящи растителни видове;
5. За предотвратяване и минимизиране на възможните негативни ефекти върху биоразнообразието е необходимо:
 - прилагането на мярка пасторализъм в Националните и Природни паркове, Националната екологична мрежа (*Направление 10.1.4 на Подмярка 10*) да се

извършва в съответствие с режимите на защитените територии и да бъде съобразено с утвърдените планове за управление и план за осъществяване на пашата, при съблюдаване на условие в I. т. 3.2;

- да бъде поставено изискване почистването на дървета и храсти в ливади и пасища (*Направления 10.1.2, 10.1.4* и др. от *Мярка 10*) да не се извършва напълно, а последните да се запазват в от 5% до 15% от площта на имотите, с което да се осигури минимум площ за размножаване на различни животни (птици, бозайници, влечуги, насекоми);
- подпомагането на проекти за биоенергия (*Мярка 4*) да обхваща само биоенергия, която отговаря на приложимите критерии за устойчивост, определени в законодателството на ЕС, вкл. в *Наредба за критериите за устойчивост на биогоривата и течните горива от биомаса*;
- при *Инвестиции в развитието на горските територии (Мярка 8)*:
 - да се използват приоритетно естествени материали при изграждането на пътища;
 - да се планират пътищата съобразно топографията и ландшафта;
 - да се предвидят механизми за опазване на местообитанията и биотопните дървета, както и местата за гнездене и почивка на застрашени видове.

6. Прилагане на добри земеделски практики и прилагане на най-добри налични техники при интензивно отглеждане на животни.

II. Мерки за наблюдение и контрол при прилагане на ПРСР 2014-2020 г.:

1. **На всеки три години** от прилагането на програмата Дирекция „Развитие на селските райони“ на Министерство на земеделието и храните да изготвя **доклади по наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда** при прилагането на ПРСР 2014-2020 г., включително на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последици от осъществяването на програмата. Изготвените доклади да се представят в МОСВ (дирекция „Превантивна дейност“) за одобряване.
2. Наблюдението и контролът на въздействията върху околната среда при прилагането на ПРСР 2014-2020 г. да се извършват въз основа на следните мерки и индикатори:

Мерки за наблюдение и контрол и индикатори/единица за измерване	Източник на информация	Мерки от ПРСР 2014-2020 г., за които се отнася индикаторът
<p>Мярка: Подкрепа за прилагане на агроекологични и горскекологични мерки.</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ha)</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15
<p>Мярка: Подкрепа за въвеждане и прилагане на природосъобразни лесовъдски практики,</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15

Мерки за наблюдение и контрол и индикатори/единица за измерване	Източник на информация	Мерки от ПРСР 2014-2020 г., за които се отнася индикаторът
<p>както и на компенсаторни плащания за собственици/ползватели на земи/гори в горите от мрежата Натура 2000</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ha)</p>		
<p>Мярка: Подобряване на природозащитното състояние на видовете, обитаващи земеделските и горските екосистеми, както и на структурата и функциите на горските природни местообитания</p> <p>Индикатор: Площ на местообитанията и местообитанията на видовете, подкрепени с цел постигане на по-добра степен на съхраненост (ha)</p>	Бенефициенти	Мерки 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 15
<p>Мярка: Определяне на тенденциите в борбата с ерозията и ограничаване на ерозията</p> <p>Индикатор: Площ на земите подпомагани за дейности за борба с ерозията (ha)</p>	Бенефициенти, МЗХ	Мерки 8 и 15
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху почвите</p> <p>Индикатор: Количество на употребени оборски и минерални торове (азотни, фосфорни, калиеви)/(kg/ha)</p>	Бенефициенти, МЗХ, ИАОС	Мярка 10
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху водите</p> <p>Индикатор: Качество на повърхностните и подземни води/концентрация на нитрати (mg/l) и изменението ѝ през програмния период</p>	Басейнови дирекции, ИАОС	Мярка 10
<p>Мярка: Оценка на въздействието върху питейните води</p> <p>Индикатор: Качество на питейните води % несъответстващи проби по показатели нитрати, пестициди и микробиологични показатели</p>	МЗ	За цялата програма

Мерки за наблюдение и контрол и индикатори/единица за измерване	Източник на информация	Мерки от ПРСР 2014-2020 г., за които се отнася индикаторът
<p>Мярка: Изпълнение на мерки и условия, постановени със Становището по ЕО на ПРСР 2014-2020 г. и с решенията/становищата по ОВОС/ЕО/ОС за одобряване/съгласуване на плановете, програмите, проектите и инвестиционните предложения, изпълнявани по програмата</p> <p>Индикатор: Степен и ефективност на изпълнението на мерките и условията от решенията/становищата по ОВОС/ЕО/ОС</p>	Бенефициенти, МЗХ	За цялата програма

3. При констатирани неблагоприятни последствия върху околната среда и/или човешкото здраве да се предложат и предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване.

Настоящото становище не отменя задълженията на възложителя за изпълнение на изискванията на ЗООС и други специални закони и подзаконови нормативни актове и не може да служи като основание за отпадане на отговорността съгласно действащата нормативна уредба.

При промяна на програмата, на възложителя или на някои от обстоятелствата, при които е било издадено настоящото становище, възложителят/новият възложител трябва да уведоми МОСВ до 14 дни след настъпване на измененията.

Заинтересованите лица могат да обжалват становището пред Върховния административен съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс в 14-дневен срок от съобщаването му

МИНИСТЪР:

(ИВЕЛИНА ВАСИЛЕВА)

Дата: 12.12.2014г.